

De geestelijke autoriteiten

Er is veel voor te zeggen dat het centrale gedeelte van het boek Deuteronomium, de hoofdstukken 12-25, is opgebouwd volgens het schema van de Tien Geboden. Hoofdstuk 16,18-18,22 valt dan onder het vijfde gebod: 'Eert uw vader en uw moeder'. In dit gedeelte van Deuteronomium gaat het daarmee overeenkomstig over de autoriteiten: de rechters (16,18-17,13), de koning (17,14-20) en nu dan de autoriteiten op godsdienstig gebied.

Hier wordt gesproken over de 'Levitische priesters', een typische deuteronomische term. Er gaat een niet gering probleem achter schuil, want hier wordt als vanzelfsprekend samengenomen wat elders onderscheiden is: priester en Leviet.

In Deuteronomium ligt de zaak nl. heel duidelijk. Alle Levieten zijn priester. Opmerkelijk is dat Aäron en zijn zonen, oorspronkelijk vrijwel zeker geen Levieten, in Deuteronomium helemaal niet als priester genoemd worden. Dit is in tegenstelling tot wat we eerder gelezen hebben. Aäron en zijn zonen zijn als priester aangesteld (Ex. 28) en Levieten hebben slechts de functie van dienaars bij de eredienst (Num. 3). Het verschil tussen beide wordt heel duidelijk geformuleerd in Num. 18,6-7 (vgl. Deut. 18,5!).

Dat de geschiedenis van het priesterschap in Israël nog gecompliceerder is valt op te maken uit Ezech. 44, waar sprake is van een andere tegenstelling, nl. tussen de Levieten (v. 10) en de 'Levitische priesters, de zonen van Sadok' (v. 15). Een groot deel van de problemen valt terug te voeren op de reformatie van Josia (2 Kon. 23,8-9). Doordat deze koning de eredienst, die tot dan toe verspreid was geweest over vele heilighdommen in heel het land, concentreerde in Jeruzalem, veroorzaakte hij een verdeling onder de priesters. Door zijn maatregelen kregen de priesters in Jeruzalem een vooraanstaande plaats en werd de positie van de priesters elders in het land problematisch. In het gelezen hoofdstuk van Deuteronomium wordt er nu voor gepleit hier geen onderscheid te maken. We moeten echter constateren dat het er niet van gekomen is. In de literatuur die in en na deze tijd is ontstaan klinkt het conflict tussen de verschillende groepen nog steeds door. Bijv. in Ex. 32 waar Aäron door de mand valt en de Levieten als de ware priesters van JHWH worden geschilderd. En in Num. 16, de opstand van Levieten tegen de bijzondere positie van Aäron. Tegen deze achtergrond wordt duidelijk waarom in onze tekst (vooral v. 6-8) zoveel nadruk wordt gelegd op de rechten van de Levieten: hun po-

sitie stond ter discussie.

Priesters en bezit

Dit is het hoofdthema van deze pericope. Op twee manieren komt het ter sprake. In verband met de bovengenoemde problematiek wordt in v. 7-8 gesteld dat bij de Levieten elk onderscheid op grond van bezit uitgesloten moet zijn. Dit valt uit onze vertalingen overigens moeilijk op te maken. De verwantschap van de Levieten ligt in hun toegewijd zijn aan hun Heer. In v. 6 staat dat ze met hart en ziel verlangen Hem te dienen. Hierin zijn ze broeders. De plaats waar ze wonen of hun sociaal-economische status mag hier niet in de weg staan.

Het andere aspect van dit thema wordt in de eerste verzen behandeld. De priesters mogen geen bezit hebben. Bedoeld is het bezit van land, in tegenstelling tot v. 8 waar het om koopwaar gaat. De Levieten worden vrijgehouden van het werk om te voorzien in het levensonderhoud, opdat ze zich volledig kunnen wijden aan de eredienst (vgl. Num. 18,20; Deut. 10,9). Een instelling waarvan veel werkers in de kerk nu nog steeds de vruchten plukken. Maar de tekst gaat uit boven deze zakelijke regeling. De woorden hebben de kracht van een fundamentele belijdenis: JHWH, Hij is zijn bezit (vgl. 1 Kon. 18,39). Het woord 'bezit' heeft hier ook een overdrachtelijke zin: datgene waar iemand bij hoort. De waarde van elk ander bezit wordt gerelativeerd, ondergeschikt gemaakt aan de binding met de Heer. Daar gaat het om. In dat licht kan zelfs wel eens een vraagteken gezet worden bij de vrijstelling van geestelijken. Bijv. wanneer er een kloof ontstaat met de 'gewoon' werkende mensen, waardoor deze lasten kunnen vervreemden van de kerk en haar Heer. Of wanneer men hierdoor geneigd is het priesterschap, hoewel het 'ambt aller gelovigen' is, te veel aan één persoon in de gemeente over te laten.

Zondag rorate

Wat in deze belijdenis 'de Heer is mijn bezit' ook doorklinkt is hoop (vgl. Klaagl. 3,24). Waar men zich zo nauw met zijn God verbonden weet kan de zorg om de eigen bestaanszekerheid vergeten worden (vgl. Mt. 6,24-34). Dit sluit mooi aan bij de tekst die deze zondag zijn naam geeft: Jes. 45,8. De Schepper zal ons door zijn schepping gerechtigheid doen toekomen. Dat betekent hier zowel concrete overvloed als ook het heil in bredere zin. Het is geen wonder dat deze tekst sinds Hieronymus messiaans is geïnterpreteerd (vgl. Lied 128).

De moeilijkheid wordt al aangegeven door de opschriften in onze vertaling. Het KBG heeft: "Inhamen van priesters en Levieten", de K.S. heeft: "Inhamen bij de tekst: 'De Levieten', Deuteronomium wordt hier anders vertaald dan de SV: 'Er is een verbod op priesters'"

eerste-dag-lezing:

Deuteronomium 18, 1-8
(volledige perikope: Dt 18, 13 t/m 19,21)

psalm van de week: 135/119, LB strofen 37-38-39

de zondag klassiek:

psalmwoord bij de intocht: Jes. 45, 8
(bij ps 19)
en bij de gaven en aan tafel: Lc 1, 28 en Jes. 7, 14
epistel: I Korinthiërs 4, 1-5
zondagslied: LB gezang 128, EB 69
'Kom tot ons, scheur de heemlen, Heer'
evangelie: Lucas 3, 1-6

de zondag in het nieuwe lectionarium:

Micha 5, 1-4a ('en hij zal vrede zijn')

tussenzang: psalm 80 (R vs 4)
eventuele tweede lezing: Hebr. 10, 5-10
vers voor het evangelie: Lc. 1, 38

+Lucas 1, 39-45

gebed

(Missale Romanum)
Heer, wij hebben door de boodschap van de Engel de menswording van Christus, uw Zoon, leren kennen. Wij bidden U: stort uw genade in onze harten, opdat wij door zijn lijden en kruis gebracht worden tot de heerlijkheid van de verrijzenis. Door onze Heer, Jesus Christus.
(anglicaanse, oudkatholieke en lutherse traditie)
Wek op uw macht, o Heer en kom; en snel ons te hulp met grote kracht: opdat door uw genade uw verzoenende liefde zal verhaasten wat door onze zonden wordt belemmerd. Dat vragen wij U o Jezus Christus, zoon van God.

(zelfde traditie, vert. W. Barnard)
Wek op Uw kracht en kom bevrijden wie hopen op Uw raad en daad, sta bij wie zonder hoop en zonder hulp in deze wereld zijn waar onze zonden Uw Rijk vertragen en waar alleen Uw goedheid nog, aan mensen bewezen, uitkomst brengt.

voorbede gevraagd
(Oecum. gebedskalender)
voor heel de gemeenschap der heiligen

Bij Deuteronomium 18,9-22

(K.S.)

Gij niet zo

De rij van autoriteiten die de revue passeren wordt besloten met de profeten. Zeker niet de minsten, de mannen van het woord van God. We hebben hier een uitwerking van het gebod in het Bondsboek: 'Een tovenares zult gij niet in leven laten' (Ex. 22,17; NBG v. 18). Het gaat om de vraag naar de openbaring. De mens zoekt buiten de grenzen van z'n eigen ervaringswereld naar zin en een doel voor zijn leven. In Deut. 18,9-14 wordt een groot aantal manieren waarop men dit deed in de wereld rondom Israël resoluut afgewezen. Want wie zijn vertrouwen stelt op de eigen berekeningen van het lot en luistert naar de dodengeesten kan geen open oor meer hebben voor het woord van de Heer. Daarom staan die twee recht tegenover elkaar. Het één sluit het ander uit (vgl. Jes. 8,19). De praktijken van die andere volken zijn wel verleidelijk. Ze bieden op het moment dat je het graag wilt antwoorden. Met Gods woord ligt dat wel anders. Zo zwichtte Saul, die gehoorzaam aan het gebod alle heidense waarzeggerij had uitgebannen, uiteindelijk ook voor dit op het eerste gezicht zo geweldige voordeel van de mogelijkheid een godsspraak te krijgen op het moment dat je dat hard nodig hebt. God bleef immers zwijgen (1 Sam. 28,4-87). Op ironische wijze maakt onze tekst duidelijk dat dit maar een schijnbaar voordeel is van die waarzeggerij. De volken bij wie deze praktijken hoog in aanzien staan zijn 'deze volken, die gij verdrijven zult' (v. 13). Erg veel beter worden ze er dus niet van. Veel scherper nog vinden we dezelfde constatering bij Deutero-Jesaja (bijv. Jes. 41,21-29). Maar het belangrijkste argument tegen deze vormen van afdwingen van openbaring is de trouwbreuk aan JHWH die dit zou inhouden. Dit raakt de kern van het bestaan. 'Gij niet zo', staat er letterlijk in v. 14 (vgl. Ef. 4,20 waar de afgrenzing van de christelijke levenswandel tegenover de heidense precies eender is geformuleerd in het Grieks). Israël moet bij zijn Heer blijven. Opvallend is het herhaalde gebruik van de in het Hebreeuws zeldzame uitdrukking 'met JHWH', c.q. 'met Hem'. Dit vinden we, hoewel het moeilijk weer te geven is in de vertaling, in v. 13,16 en 19.

De ware profeet

Dat het niet eenvoudig is om bij de Heer te blijven in uiterste nood bleek al in de genoemde geschiedenis van Saul in Endor. Profeten leveren Gods woord niet op bestelling. Met de problemen van de profetie houdt v. 15-22 zich bezig. Nu het over profeten, middeleers van Gods woord, gaat veran-

dert direct de toon van het stuk. De openbaring kan niet in wetten worden vastgelegd. In plaats daarvan klinkt er een belofte. De moeilijkheden om Gods wil te leren kennen worden onderkend. Een directe toegang is nu eenmaal uitgesloten (v. 16). Daarom zal God steeds profeten geven. Uit het vervolg blijkt dat het gaat om een belofte die zich steeds zal vernieuwen. Het gaat niet om één profeet, maar om profeten in alle tijden. God zal zijn volk zijn woord niet onthouden.

Maar daarmee is het probleem nog niet opgelost. Hoe kun je er zeker van zijn dat God werkelijk aan het woord komt via zo'n profeet (v. 21)? De oplossing in dit hoofdstuk is vrij simpel: ware profetie komt uit (v. 22). Daar heb je natuurlijk op het moment dat het wordt uitgesproken niets aan. Veel dieper wordt op dit vraagstuk ingegaan in het boek Jeremia, dat overigens nauw aan Deuteronomium verwant is. In de confrontatie tussen de op het eerste gezicht allebei geloofwaardige profeten Jeremia en Chananja staan woord tegen woord en teken tegen teken. Op dat moment zijn er geen extra argumenten meer aan te voeren. Jeremia vertrekt (Jer. 28,11). Hier kan slechts God zelf uitkomst bieden (v. 12-17). Uiteindelijk worden ons alle criteria van wat ware profetie is uit handen geslagen. Het antwoord blijft God zelf (vgl. 1 Kor. 2,11). Voor de gelovige blijft er niets anders over om dan ook zelfs in uiterste twijfel aan God vast te houden, 'met de Heer' te blijven (Deut. 18,13 vgl. Ps. 18,24.26!).

In de kerstnacht

Zoals bekend heeft men deze profetie in Deut. 18 betrokken op Jezus Christus (Joh. 1,45 (NBG v. 46); 6,14; 7,40; Hand. 3,22-23; 7,37). Nu is het niet zo dat Deut. 18 alleen op één profeet betrokken kan worden, zoals boven is gezegd.

Wel kunnen we zeggen dat als er één is die in de lijn van Mozes staat (v. 18), ja meer is dan hij (Joh. 1,17), het onze Heer Jezus Christus is. Mozes gaf de wet en zijn leven (Deut. 4,21-22) om Israël terecht te brengen. Jezus Christus gaf genade en waarheid en zichzelf als licht van de wereld (Joh. 1,9.17; vgl. Jes. 9,1).

De openbaring van JHWH is niet op de dwijng beproeven door de hem in het gelofte. Daarom staat er ook zo nadrukkelijk "Gij niet zo" (v. 14; vgl. Ef. ...)

→ En denken terug tot JHWH om een man te komen (v. 16)
→ JHWH opent op zijn manier
→ op zijn tijd via zijn profeten.
Maar hoe kan ...

24/25 december 1982

eerste-dag-lezing:

Deuteronomium 18, 9-18(22)
(volledige perikoop: t/m 19,21)

psalm van de week: 135

de nacht klassiek:

psalmwoord bij de intocht: ps 2, 7
bij de gaven en aan tafel: ps 110, 3
en Joh. 1, 14

epistel: Titus 2, 11-14
zondagslied: LB gezang 132, RSB 159, ZJ 208
'Er is een roos ontloken'
evangelie: Lucas 2, 1-14

de nacht in het nieuwe lectionarium:

Jesaja 9, 1-3.5-6

psalm 96 (R. Lucas 2, 11)
Titus 2, 11-14
vers voor het evangelie: naar Lucas 2, 10-11

Lucas 2, 1-14

gebed

(Misaale Romanum)
God, Gij hebt deze heilige nacht doen stralen door de luister van het ware licht. Wij bidden U: laat ons, die op aarde het mysterie hebben leren kennen van dit licht, ook de vreugde ervan genieten in de hemel. Door onze Heer, Jesus Christus.

(Bid om vrede, Huub Oosterhuis)
Heer God en vader van Jezus Christus, in deze nacht is Hij geboren, onze redding, onze hoop. Wij bidden U dat wij zijn licht mogen zien opgaan en dat wij Hem mogen liefhebben en bewaren, uw woord in ons midden, vrede op aarde, dit uur en alle dagen tot in eeuwigheid.

(Willem Barnard)
o Heer, de scheppende adem waarmee gij roept om licht in nacht en ontij, om leven en liefde en lofgezing, die moge ons aanwaaien als een vleug van generzijds, zodat wij Uw Naam uitroepen in gemeenschap met de messias Jozua.

voorbede gevraagd
(Oecum. gebedskalender)
voor de gemeenschap der heiligen

als in jehon

Bij Deuteronomium 20,1-9:

(K. S.)

Gij zult niet vrezen

Het thema dat deze tekst verbindt met de gebruikelijke lezingen op het Kerstfeest is de oproep 'vrees niet!' Onlangs nog stond het centraal op de 'Kirchentag' van de Lutherse Kerk in West-Duitsland.

Deze formule komt heel veel voor in de bijbel. Oorspronkelijk is het de inleiding op een heilswoord van God. We vinden dat vooral veel in Deutero-Jesaja (bijv. Jes. 41,10.13.14), maar ook in verhalen rond de geboorte van Jezus (Luc. 1,13.30.2,10). Van hieruit is het dan in de context van de JHWH-oorlog terecht gekomen, zoals in Deut. 20,1.3. Als een bemoediging voor de aanvang van de oorlog die in naam van de Heer gestreden wordt. Het is beslissend voor de slag of je bang bent of niet. Wie vreest heeft eigenlijk al verloren (Joz. 2,9). Daarom zaait God angst onder de tegenstanders (Ex. 23,27; Deut. 7,23; Joz. 10,10 etc.). Maar Israël hoeft niet te vrezen, want hun Heer strijdt voor hen (Deut. 20,4; 23,15 (NBG v. 14)).

Het mag ons op dit Kerstfeest niet ontgaan dat we in deze belofte van de overwinning in v. 4 de naam van Jezus terugvinden: de Heer redt = Jhwh hōšīa = Jozua = Jezus.

Hoe indirect ook, het laat ons iets zien van de concreetheid van het heil, waarover wij ons deze dag verheugen.

→ De vrijstelling van de personen genoemd in v. 5-7 zal ook wel iets te maken hebben met de voorwaarde, dat wie voor God strijdt niet bang mag zijn (v. 8). Deze mensen hebben teveel te verliezen. Aan de andere kant kan men zich de weelde om deze mensen thuis te laten natuurlijk alleen maar veroorloven in de wetenschap dat het God is die strijdt. Hier hoeft niet koste wat het kost een zo groot mogelijk leger bijeenvergaderd te worden. Slechts wie zich vrijwillig aanbiedt hoeft mee te doen (vgl. Richt. 5,2). Dit geeft de vrijheid om ten volle te genieten van de zegeningen in het land dat God geeft.

Dat is toch wel wat bijzonders. We komen een soortgelijke passage tegen in een tekst uit Ugarit, waarin juist andersom wordt geredeneerd: in een belangrijke veldtocht sluit iedereen zich aan, zelfs de pasgetrouwde man. Hij brengt zijn geliefde naar een vreemde. Zulke grote offers getroost men zich voor zijn koning. Het lijkt erop dat dit dichter bij de tekst in het N.T. komt, die zoveel lijkt op Deut. 20,5-7: Luc. 14,15-24, de gelijkenis van de verontschuldigen. Toch zijn deze twee teksten uit de bijbel niet op één lijn te brengen. Bij de woorden van Jezus gaat het om iets dat uitstijgt boven de genietingen van het land. Het gaat om de maaltijd van het koninkrijk Gods. Dat het hier gaat om iets van uitzon-

derlijk belang beseften de herders uit Luc. 2 ook. 'Vrees niet', was hun gezegd. Een groot heil werd hun verkondigd, waarbij de zorg om de wacht over de kudde verdween. Zij gingen haastig.

25 december 1982

eerste-dag-lezing:

Deuteronomium 20, 1-9
(volledige perikoop: t/m 21,9)

psalm van de week: 136/119, LB strofen 40-41-42

de dageraad klassiek:

psalmwoord bij de intocht: Jes. 9, 1b.5 (bij ps 93)
bij de gaven en aan tafel: ps 93, 1-2; Zach. 9, 9
epistel: Titus 3, 4-8a
zondagslied: LB gezang 142, ZJ 222
'U Jezus Christus loven wij'
evangelie: Lucas 2, 15-20

de dageraad in het nieuwe lectionarium:

Jesaja 62, 11-12

tussenzang: psalm 97 (R: Lux fulgebit hodie) (Jes. 9, 1b)
eventuele tweede lezing: Titus 3, 4-7
vers voor het evangelie: Lc. 2, 14

+Lucas 2, 15-20

gebed

(Missale Romanum)
Almachtige God,
in uw mensgeworden Woord
worden wij door een nieuw licht
overstraald.
Wij bidden U:
laat alles wat wij doen,
getuigen van het licht dat
door het geloof in ons brandt.
Door onze Heer, Jesus Christus.

(Willem Barnard)

Wek op
ons hart,
om de weg te bereiden,
God!,
voor Uw Zoon!
Zijn toekomst houdt ons gaande,
zijn onafwendbaar komen,
om U te dienen
toegewijd
met hart en ziel.

10 hōšīa

hier worden mensen gevonden die vrede zoeken

andere kan want

*het opmerkelijke in dit verslag is
dat wanneer de heilige mens*

1 Kananiëten

*→ de gelijkenis van verontschuldigen
(Luc. 14: 15-24) sluit wel op vers
20: 5-7. Maar we kunnen*

*→ waarom dan deze gelijkenis in de kerstmaand valt te merken
dient de relatie met het 'vrees niet' met de naam die gegeven op
het dat in vers 20 leidt tot de aankondiging van het heil in
en juist hier brandt de weg van het heil de gaar.*

Bij Deuteronomium 20,10-20: (K.S.)

Oorlog en vrede op aarde

De doorlopende lezing van de Pentateuch heeft voor deze keer wel een heel vreemde combinatie tot stand gebracht. Maar het is zeker niet zinloos om je met oorlogswetten bezig te houden op een feest waarbij zo veel over vrede wordt gesproken.

Het is juist goed en heel reëel om je juist dan met de oorlog bezig te houden. Iets dergelijks gebeurt hier trouwens waarschijnlijk ook in Deuteronomium. Als het inderdaad zo is dat Deut. 12-25 is opgebouwd volgens het schema van de Decaloog (zie de opmerkingen bij Deut. 18,1-8) dan hoort Deut. 19-22,8 nl. onder het gebod 'Gij zult niet doodslaan'.

Nu onthoudt men zich daarvan bepaald niet als je ziet wat voorgeschreven is bij het slaan van steden met de ban. Deze voorschriften worden echter sterk gerelativeerd wanneer we in beschouwing nemen voor wie ze geschreven zijn. Dan blijkt dat het hier niet gaat om dingen die in praktijk gebracht moeten worden, maar om een soort geschiedschrijving die de volstrekte heerschappij van God moet aanduiden (zie de opmerkingen bij Deut. 7-8 van 17.10.1982).

Het felst wordt opgetreden tegen de volken in het land Kanaän, d.w.z. tegen hen die de Heer in de weg staan bij het volbrengen van zijn heilsplan. Er moet een harde strijd gestreden worden voordat Gods vrede is bereikt. Wat dat betreft is er voor ons niet zoveel veranderd, zij het dat het perspectief wat wijder is dan in Deut. 20.

Het is onverstandig om daarbij domweg te vertrouwen op eigen macht en mogelijkheden. Voor de weg die we hebben te gaan is meer, maar vooral iets heel anders nodig. Vgl. de manier waarop in Luc. 14,31-33; Deut. 20,10-15 wordt opgepakt.

Het belangrijkste bij dit alles is het geloof dat JHWH de strijd beheerst. Dat betekent ook dat die strijd nooit uit de hand, uit Zijn hand zal lopen. Want omdat Hij, die 'een krijger' is (Ex. 15,3), Heer is van de strijd, kan Hij die ook beteugelen. Voorgoed zelfs (Ps. 46,9-10; 76,4). Eens te meer wordt dit ons duidelijk gemaakt in Jezus Christus. In Hem hebben wij een ontwapenend kind, dat in staat is tenminste gedurende één dag de wapens te doen zwijgen. Meer nog: in Hem hebben we een Heer, die de machten voorgoed ontwapent (Kol. 2,15).

*voor een goed vreden in den
wereld is dat anderszels
de bedelingen waarom en om wie te
worden zij degenen. Een vrede
wordt je geven dat Jude is a pover
des hier hier aan van de vrede
in de grotte in die tijd. Angelen
ontgeven vrede te vrede met allen
om en vrede in die vrede. Ze zijn de
oed vrede bedelen als een vrede om
gebeden. Ten vrede in de
bedingen vrede vrede hier vrede
hier vrede met allen vrede hier
bedelen de vrede bedelen
bedelen vrede ...*

*(vgl. Luc 14: 31-33, en
"wonderlijk en vrede" op Deut.
20: 10-15)*

25/26 december 1982

eerste-dag-lezing:

Deuteronomium 20, 10-20 (of 1-20)
(volledige perikoop: 20, 1 t/m 21,9)

psalm van de week: 136/119, LB strofen
40-41-42

de dag klassiek:

psalmwoord bij de intocht: Jes. 9, 6
(bij ps 98)
bij de gaven en aan tafel: ps 89, 12.15
en ps 98, 3

epistel: Hebr. 1, 1-12
zondagslied: LB gezang 142, ZJ 222
'U Jezus Christus loven wij'
evangelie: Johannes 1, 1-14

de dag in het nieuwe lectionarium:

Jes. 52, 7-10
psalm 97 (R vs 3c)
Hebr. 1, 1-6
vers voor het evangelie: Lc. 2, 14
Joh. 1, 1-18

gebed

(Missale Romanum)

God, op wonderbare wijze
hebt Gij de mens geschapen
en op nog wonderlijker wijze
in zijn waardigheid hersteld.
Wij bidden U:
neem ons op
in het goddelijk leven van Hem,
die ons mens-zijn heeft willen delen:
Jezus Christus, onze Heer.

(Bid om vrede)

Heer God
dit is de dag die Gij gemaakt hebt
licht van uw licht,
een dag van grote vreugde.
Open U dan
voor allen die in het duister tasten,
en kom tegemoet
aan hen die nog in droefheid gaan.
En geef ons Jezus Christus te zien,
goed nieuws voor deze wereld,
troostend licht
voor onze ogen, tot in eeuwigheid.

(Willem Barnard)

o Gij toekomstige
die de wereld richten zult,
mens als wij en god als God,
wij bidden U:
heilig Uw vergadering,
maak ons bereid,
dat op de ochtend van Uw komst
een stoet U tegemoet zal gaan
van pelgrims,
eerlijke getuigen, stille getrouwen,
waarbij ook wij
die Uw gemeente zijn,
om op aarde te leven
zonder haat en zonder leed
als één menselijk lichaam
dat U, heiland van ons,
met hart en ziel is toegedaan.

voorbede gevraagd
(Oecum. gebedskalender)
voor de gemeenschap der heiligen